

JMÉNO

Platná právní úprava

Právní předpisy, které upravují problematiku jména, jsou zejména:

na ústavní úrovni

Listina základních práv a svobod (vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky pod č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. (čl. 10 odst. 1)

na mezinárodní úrovni

- Úmluva o právech dítěte, vyhlášená Federálním ministerstvem zahraničních věcí pod č. 104/1991 Sb. (čl. 7 a 8)
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, vyhlášený pod č. 120/1976 Sb. formou vyhlášky ministra zahraničních věcí (čl. 24)
- Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o úpravě některých otázek na úseku matrik a státního občanství vyhlášená sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 235/1995 Sb. (čl. 6 a 7)

na zákonné úrovni

- zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoM“ nebo „zákon o matrikách“)
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“)
- zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZMPS“)
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“)
- zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o správních poplatcích“)
- zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů o znalcích a tlumočnících (dále jen „zákon o znalcích a tlumočnících“)

na podzákoné úrovni

- vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „matriční vyhláška“)
- nařízení vlády č. 594/2006 Sb., o přepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy, ve znění nařízení vlády č. 100/2007 Sb. (dále jen „nařízení vlády č. 594/2006 Sb.“)

Seznam zkratek:

KD + číslo – zkratka pro zápis z porady konané s matričními úřady v roce odpovídajícím uvedenému číslu

Inf. – zkratka pro informaci oddělení státního občanství a matrik

Pozn.: Jména užitá v této metodické pomůcce jsou buď vybrána náhodně (bez souvislosti s konkrétními osobami, nebo jsou citována z otevřených zdrojů.

I.

Vymezení pojmu JMÉNO

§ 77 OZ + § 61 ZoM

Podle § 77 OZ se jménem rozumí osobní jméno člověka a jeho příjmení. Pro účely zákona o matrikách a navazující předpisy je však za jméno nutno považovat toliko **osobní jméno člověka**, tj. jméno v užším smyslu (§ 61 odst. 2 ZoM).

Jaká jména lze zapsat

§ 62 ZoM, zákon o znalcích a tlumočnících

Do matriční knihy *lze zapsat* jakékoli existující jméno, a to ve správné pravopisné podobě. *Nelze zapsat* jména zkomolená, zdobnělá a domácká; fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad též nezapíše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče.

Vzniknou-li pochybnosti o existenci jména nebo jeho správné podobě, je **občan České republiky** (dále též jen „občan¹“) povinen předložit *doklad vydaný znalcem* podle zákona o znalcích a tlumočnících. To znamená, že *správná pravopisná podoba jména se ověřuje pouze u občanů*. **Cizinec**, jehož jméno se zapisuje do matriky, doklad o správné podobě jména předkládat nemusí – správná pravopisná podoba jeho jména se neověřuje.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22.01.2015, čj. 4 As 155/2014 – 32 pochybnosti o správné pravopisné podobě jména ve smyslu § 62 odst. 1 poslední věty ZoM nevzniknou, pokud se podaří ověřit správnou pravopisnou podobu jména dítěte, které má být zapsáno do matriční knihy narození (v daném případě v podobě „Thymian“), prostřednictvím vhodných důkazních prostředků, aniž by bylo nutné vyžadovat znalecký posudek.

Dostupnými prostředky se rozumí, že matriční úřad vychází při posouzení zápisu jména (jmen) do knihy narození z odborné publikace KNAPPOVÁ, Miloslava, *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: ACADEMIA 2010 a seznamů dalších jmen, u nichž již znalcem byla ověřena základní spisová podoba, pokud jsou jim známy; výjimečně lze akceptovat i vyjádření cizozemského znalce na úseku jména a příjmení, popř. zastupitelského úřadu cizího státu, nebo zastupitelského úřadu ČR v daném státě. Pokud z výše uvedených zdrojů nebude možné ověřit správnou pravopisnou podobu jména, resp. existenci jména, matrikář vyzve rodiče, v intencích ustanovení § 62 zákona o matrikách, k předložení dokladu vydaného znalcem.

Seznam *ústavů*, od nichž lze žádat posudky, vede Ministerstvo spravedlnosti. Do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost podle zákona o znalcích a tlumočnících je zapsán Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., Letenská 4, 118 51 Praha 1, (dále jen „Ústav“),

¹ Neplatí pro případy, kdy je z kontextu zřejmé, že jde o občana jiného státu.

s rozsahem znaleckého oprávnění - jazykověda - ověřování podob jmen a příjmení z hlediska zákonných ustanovení usměrňujících jejich zápis do osobních dokladů.

Pokud jde o *fyzické osoby-znalce*, od nichž lze žádat posudky, v seznamu vedeném Ministerstvem spravedlnosti jsou zařazeni pro obor ŠKOLSTVÍ A KULTURA, odvětví JAZYKOVĚDA

- PhDr. Miloslava Knappová, CSc., se specializací ověřování podob jmen a příjmení z hlediska zákonných ustanovení usměrňujících jejich zápis do osobních dokladů,
- Mgr. Jana Valdřová, PhD., se specializací křestní jména a příjmení,
- Bc. Mgr. Sainbayar Boloroo, se specializací ověřování podob jmen a příjmení – mongolská jména, a
- PhDr. Lucie Hlavatá, PhD., se specializací ověřování a zápis vietnamských jmen.

Aby byl znalecký posudek ve věci jména nebo příjmení využitelný, potom je třeba, aby v něm byl zejména uveden popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů, souhrn skutečností, k nimž při úkonu přihlížel (nález), a výčet otázek, na které má odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky (posudek). Písemný znalecký posudek musí být sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešivací šňůra připevněna k poslední straně posudku a přetištěna znaleckou pečeti. Na poslední straně písemného posudku připojí znalec znaleckou doložku, která obsahuje označení seznamu, v němž je znalec zapsán, označení oboru, v němž je oprávněn podávat posudky, a číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku. Znalec je povinen písemný posudek na požádání státního orgánu osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit.

V předloženém znaleckém posudku, vydaném Ústavem, či znalcem, musí být uvedeno, že se jedná o *existující* jméno, a to *ve správné pravopisné podobě* (nejde o jméno zkomolené, domácké nebo zdrobněné) a že z jazykovědného hlediska může být zapsáno do veřejných listin. Ze znaleckého posudku musí být zřejmé skutečnosti rozhodné pro matrikáře, zda zapsat, či nezapsat jméno, popř. jména do matriční knihy. Lze předpokládat, že se v textu posudku vždy objeví, že v daném případě jde o základní spisovnou podobu jména, která byla Ústavem nebo znalcem ověřena. Ověření jména by mělo být doloženo například citacemi z odborné jazykovědné literatury, která může v případě potřeby zahrnovat i spolehlivé zdroje elektronické, v odůvodněných případech se posudky opírají o potvrzení zastupitelského úřadu příslušného cizího státu, že daná forma je užívána ve funkci základní podoby jména, popřípadě stanoviska odborníků na jména v konkrétním jazyce.

Správnou pravopisnou podobu jména, resp. existenci jména, není možno ověřovat na žádných internetových stránkách. Seznam jmen uvedený v souboru na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR je pouze statistikou jmen vygenerovanou z AISEO; nejedná se tedy o seznam existujících jmen ve správné pravopisné podobě a nelze je pro uvedený účel využít. Je třeba si uvědomit, že v tomto seznamu jmen jsou i cizí jména podle cizího pravopisu, který se mohl v mezidobí od zápisu jména (často velmi dlouhém) změnit, nebo třeba jména, která bylo možno zapsat podle dřívějších právních předpisů, ale která již nyní není možno zapsat.

Nebude-li možné po provedeném dokazování a předložení dokladu znalce jméno dítěte do knihy narození zapsat, matriční úřad vydá zamítavé správní rozhodnutí; do odůvodnění uvede, jaké dostupné prostředky při ověřování správné podoby, resp. existence jména, využil. Po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí učiní oznámení soudu². Místo jména, popř.

² § 18 odst. 4 písm. c) ZoM.

jmen, dítěte uvede v knize narození slovo „nezjištěno“³ a vydá rodný list dítěte. Poté, co soud určí jméno, popř. jména, dítěti, matrikář provede dodatečný záznam do knihy narození a vydá dítěti nový rodný list, na němž již bude jméno, popř. jména, dítěte uvedena.

Zápis jména obsahujícího znaky, které se nezobrazují v systémech veřejné správy

nařízení vlády č. 594/2006 Sb.

Matriční úřady při provádění zápisů do matričních knih postupují v souladu s platnými právními předpisy, mimo jiné rovněž v souladu s nařízením vlády č. 594/2006 Sb.

Z provedeného zápisu v matriční knize se vydá matriční doklad. Matriční doklad obsahuje údaje zapsané v matriční knize.⁴ Z uvedeného vyplývá, že matriční doklad vystavený ze zápisu v matriční knize musí obsahovat *stejně* údaje, jako tento zápis.

Judikatura:

ČR: - rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11.10.2016, čj. 29 A 69/2014-74

EU: - rozsudek Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“) ve věci Christos Konstantinidis (v. Stadt Altensteig), C-169/91, ze dne 30. 3. 1993

- rozsudek ESD ve věci Malgožata Runevič-Vardyn a Lukasz Pawel Wardyn (v. Vilniaus miesto savivaldybes administracija a další), věc C-391/09, ze dne 12. 5. 2011

Rada Evropy: - rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kemal Taşkin a další v. Turecko, ze dne 2. února 2010, st. č. 30206/04, 37038/04, 43681/04, 45376/04, 12881/05, 28697/05 a 45609/05

Více jmen

§ 18 odst. 2 ZoM, § 62 odst. 5 ZoM

Zápis při narození dítěte

Je-li dítě nebo některý z jeho rodičů státním občanem, mohou být do matriky zapsána i dvě jména, a to jména, která nejsou stejná. Za stejná jména je třeba považovat i tatáž jména jen v jiném jazyce (např. Alžběta, Elisabeth). Kdyby totiž rodiče či dítě později učinili prohlášení o užívání cizojazyčné podoby jména v české podobě, nesla by dotčená osoba dvě identická jména, což je v rozporu se zákonem. Více než dvě jména nelze výše uvedenému dítěti zapsat. Dítěti, které není občanem a jehož rodiče nemají státní občanství ČR, lze zapsat více jmen.

Jde-li o zápis narození do zvláštní matriky a je-li na cizozemském matričním dokladu uvedeno více jmen, může občan prohlásit, které z nich, popřípadě, která dvě z nich bude užívat. Za nezletilého učiní prohlášení jeho zákonní zástupci.

³ § 4 odst. 3 matriční vyhlášky.

⁴ § 24 odst. 1 ZoM.

Pozdější zápis

Fyzická osoba, která má v matriční knize zapsáno jedno jméno, může před matričním úřadem prohlásit, že bude užívat dvě jména. Při volbě druhého jména platí ustanovení týkající se volby jména (§ 62 odst. 3 a § 18 ZoM). Za nezletilého učiní toto prohlášení jeho zákonní zástupci. U nezletilého staršího 15 let připojí k prohlášení jeho souhlas, bez něhož ke zvolení druhého jména nemůže dojít.

Prohlášení se činí před matričním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu fyzické osoby, nebo před matričním úřadem, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Matriční úřad, v jehož knize narození není zapsáno jméno, jehož se prohlášení týká, postoupí toto prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno. **Toto prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.**

Otčestvo/patronymum

čl. 11 odst. 1 Rámcové úmluvy na ochranu národnostních menšin (vyhlč. pod č. 96/1998 Sb.)
(KD 2017 str. 5 bod 2.)

V současné době ZoM neupravuje problematiku zápisu otčestva nebo užívání jednoho, popř. dvou jmen, jsou-li na cizozemském matričním dokladu uvedena tři a více jmen, atd.

Na základě čl. 11 odst. 1 Rámcové úmluvy na ochranu národnostních menšin se Česká republika zavázala uznávat, že každý příslušník národnostní menšiny má právo používat své příjmení (jméno po otci) a křestní jména v menšinovém jazyce a právo na jejich oficiální uznání způsobem určeným jejich právním řádem. Do doby přijetí novely zákona o matrikách řešící tuto otázku bude, vzhledem k uvedenému, proto při zápisu „otčestva“ postupováno v souladu s čl. 11 odst. 1 posledně citované úmluvy následujícím způsobem:

- a) **Na listině** o nabytí/udělení státního občanství České republiky, bude uvedeno jméno a otčestvo (jako druhé jméno) a příjmení fyzické osoby dle předloženého matričního dokladu.
- b) **Narodí-li se cizinec na území České republiky** a má-li na českém rodném listu uvedeno jméno a na pozici druhého jména otčestvo (např. *Alexandr Sergejevič*), bude na listině uvedeno jeho jméno a otčestvo dle českého rodného listu. Přeje-li si tato fyzická osoba, jejíž narození je zapsáno v matriční knize na území České republiky, užívat pouze jméno Alexandr (tj. bez otčestva), může požádat o povolení změny jména ve správním řízení a uhradí správní poplatek ve výši 1.000,- Kč.
- c) **Narodí-li se cizinec na území cizího státu** a na cizozemském rodném listu má uvedeno jméno/a a otčestvo, bude na listině uvedeno jeho jméno/a, i otčestvo dle cizozemského rodného listu. V souvislosti se zápisem svého narození do zvláštní matriky v Brně může tento „nový občan“ prohlásit, které jméno, popřípadě, která dvě z nich bude užívat. Za nezletilého učiní prohlášení jeho zákonní zástupci.⁵

⁵ § 62 odst. 5 zákona o matrikách

Jména snoubenců, jejich rodičů a rodičů dítěte, budou v matriční knize a na matričním dokladu uvedena vždy dle předložených matričních dokladů (českých, popř. cizozemských, tj. včetně otčestva).

Zákon o matrikách v současnosti nepočítá s možností upustit od užívání jednoho ze dvou jmen. Taková změna by tak musela být řešena formou změny jména ve správním řízení.

Judikatura: rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 12. 2005, čj. 4 As 52/2004-77, uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 4/2006 (zápis jmen a příjmení rodičů snoubenců)

Povinnost užívat zapsané jméno

Fyzická osoba, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat v *úředním styku* jméno, popřípadě jména, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu (§ 61 odst. 1 ZoM). V případě, že má osoba zapsaná dvě jména, má povinnost v úředním styku užívat obě tato jména. Tato povinnost se ale váže toliko na úřední styk, v soukromém styku fyzické osobě tato povinnost nesvědčí. To samozřejmě neznamená, že by mohla v soukromé sféře ostatní subjekty beztrestně uvádět v omyl ohledně své totožnosti. Člověk, který v (soukromo)právním styku užívá jiné jméno, než své vlastní, nese následky omylů a újem z toho vzniklých (viz § 77 odst. 2 OZ).

Úřední styk: jednání před orgány veřejné moci, Českou národní bankou, Veřejným ochráncem práv, Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, státními fondy a zdravotními pojišťovnami (§ 42 odst. 4 ZoM).

II.

1) **Jméno státních občanů, které „vzniklo“ na území České republiky**

§ 860 a 861 OZ, § 18 ZoM

Jde o následující případy:

a) narozením státního občana na území ČR

Při zápisu narození dítěte do matriky narození se dítěti запиše jméno podle dohody/souhlasného prohlášení rodičů⁶ (§ 860 odst. 2 posl. věta OZ a § 18 odst. 1 ZoM). Není přitom rozhodné, zda jsou rodiče manželi či nikoli (to má vliv na příjmení). V případě, že jeden z rodičů není znám, určí jméno známý rodič dítěte (§ 861 OZ). Pokud je jeden z rodičů rodičovské odpovědnosti zbaven nebo je v této oblasti výkon jeho rodičovské odpovědnosti omezen nebo pozastaven, запиše se jméno, popřípadě jména podle prohlášení druhého z rodičů, jinak podle pravomocného rozhodnutí soudu (§ 18 odst. 1 ZoM).

Jsou-li oba rodiče nositeli rodičovské odpovědnosti, nedojde-li však k jejich dohodě nebo neurčí-li rodiče, či rodič (v případě, že druhý není znám) jméno dítěte, určí jej soud (§ 860 odst. 2 a § 861 OZ).

⁶ Souhlasným prohlášením je i písemné prohlášení rodičů učiněné u poskytovatele zdravotních služeb na předepsaném tiskopise (§ 18 odst. 2 ZoM).

Zapsána mohou být i dvě jména, která však nesmí být stejná. Dítěti, které není občanem a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, lze zapsat více jmen (viz též část věnovaná zápisu více jmen). Více jmen lze zapsat i v případě, že jsou zapsána na cizozemském matričním dokladu a občan nebo jeho zákonný zástupce neučiní prohlášení, která dvě z nich bude užívat podle § 62 odst. 5 ZoM.

Matriční úřad nezapíše do knihy narození jméno, popřípadě jména, a učiní o tom oznámení soudu, jestliže rodiče

- se nedohodnou na jménu, popřípadě jménech dítěte do jednoho měsíce od narození dítěte, nebo
- jméno dítěti neurčí do jednoho měsíce od narození dítěte, nebo
- určí dítěti jméno, popřípadě jména, které nelze do knihy narození zapsat, nebo
- nejsou známi.

b) jméno při určení otcovství k narozenému dítěti, jehož zápis již byl v matriční knize proveden (jméno dítěti určila matka při narození dítěte) (KD 2015 str. 15 bod 5.)

Vzhledem k tomu, že zákon o matrikách ani OZ neupravují možnost dohody o jméně dítěte v souvislosti s určením otcovství, *rodiče se mohou v souvislosti s určením otcovství dohodnout pouze o příjmení dítěte* (u dítěte staršího 15 let musí být připojen k této dohodě jeho souhlas). O jménu dítěte nelze v tomto případě dohodu uzavřít. Změna jména dítěte je možná pouze ve správním řízení za podmínek stanovených v zákoně o matrikách.

c) osvojením nezletilého státního občana státními občany ČR na území ČR

Osvojitelé mají právo do 6 měsíců od právní moci rozsudku o osvojení, nejpozději však do dosažení zletilosti osvojenec, zvolit osvojení souhlasným prohlášením před matričním úřadem jiné jméno, popřípadě jména, než to, které má zapsáno v matriční knize. Má-li zapsáno pouze jedno jméno, mohou mu zvolit druhé. Je-li osvojenec starší 15 let, připojí k prohlášení jeho souhlas, bez něhož ke změně jména nebo zvolení jiného nebo druhého jména nemůže dojít.

Jde-li o osvojení manželem matky dítěte, nebo manželkou otce dítěte, mají práva uvedená v předchozím odstavci manželé. Jde-li o osvojení osamělou fyzickou osobou, má výše uvedená práva volby jiného či druhého jména tato osoba.

Na zvolení jména popřípadě jmen se vztahují obecná pravidla pro určování jména dítěte (viz výše).⁷

Prohlášení o zvolení jména, popřípadě jmen, obsahuje

- jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a rodné číslo osoby, jejíhož jména se prohlášení týká,
- místo narození osoby, jejíhož jména se prohlášení týká,
- jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, a datum narození fyzických osob činících prohlášení za nezletilce,
- jméno, popřípadě jména, která si zvolí,

⁷ § 62 ZoM.

- ověřený podpis prohašovatelů; je-li prohlášení činěno osobně, ověření podpisů není třeba a matriční úřad na prohlášení poznamená, že bylo podepsáno před ním, popřípadě, že byl podpis, popřípadě podpisy, uznány za vlastní.

K prohlášení se připojí

- rodný list osoby, jejíhož jména se prohlášení týká,
- pravomocný rozsudek o osvojení, jde-li o postup podle § 64,
- rodné listy fyzických osob uvedených v § 62, popřípadě jejich oddací list,
- souhlas nezletilé osoby starší 15 let, již se prohlášení týká.

Zánik, nebo zrušení osvojení nemá vliv na jméno, popřípadě jména osvojenice zvolená výše uvedeným postupem.⁸

d) prohlášením o volbě druhého jména

§ 62 ZoM a § 27 ZoM

/KD 2015 str. 4 písm. c) /

Fyzická osoba, která má v matriční knize zapsáno jedno jméno, může před matričním úřadem prohlásit, že bude užívat dvě jména. Při volbě druhého jména platí obecné podmínky pro zápis jména do matričních knih (§ 62 odst. 1 ZoM). Za nezletilého učiní toto prohlášení jeho zákonní zástupci. U nezletilého staršího 15 let připojí k prohlášení jeho souhlas, bez něhož ke zvolení druhého jména nemůže dojít.⁹

Prohlášení o volbě druhého jména se činí před matričním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu fyzické osoby, nebo před matričním úřadem, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Matriční úřad, v jehož knize narození není zapsáno jméno, jehož se prohlášení týká, postoupí toto prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno. **Toto prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.**¹⁰

Prohlášení o zvolení jména, popřípadě jmen, obsahuje

- jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a rodné číslo osoby, jejíhož jména se prohlášení týká,
- místo narození osoby, jejíhož jména se prohlášení týká,
- jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, a datum narození fyzických osob činících prohlášení za nezletilce,
- jméno, popřípadě jména, která si zvolí,
- ověřený podpis prohašovatelů; je-li prohlášení činěno osobně, ověření podpisů není třeba a matriční úřad na prohlášení poznamená, že bylo podepsáno před ním, popřípadě, že byl podpis, popřípadě podpisy, uznány za vlastní.

⁸ § 65 ZoM.

⁹ § 62 odst. 3 ZoM.

¹⁰ § 62 odst. 4 ZoM.

K prohlášení se připojí

- rodný list osoby, jejíhož jména se prohlášení týká,
- pravomocný rozsudek o osvojení, jde-li o postup podle § 64,
- rodné listy fyzických osob uvedených v § 62, popřípadě jejich oddací list,
- souhlas nezletilé osoby starší 15 let, již se prohlášení týká.

V případě volby druhého jména **probíhá správní řízení**; pokud matriční úřad přijme učiněné prohlášení, nevydává správní rozhodnutí¹¹, ale vydá rodný list, na němž již budou dvě jména uvedena. Účinky prohlášení nastávají *dnem provedení dodatečného záznamu do knihy narození a vydání nového matričního dokladu*.

V matričním dokladu se uvedou jména v pořadí, v jakém jsou uvedena v matriční knize.

V případě, že prohlášení o volbě druhého jména činí osoba ženatá/vdaná provede matrika narození dodatečný záznam a vydá rodný list, na němž budou uvedena dvě jména. Následně učiní oznámení na matriku manželství, která provede dodatečný záznam a uvede do poznámky oddacího listu, že uvedená osoba užívá ode dne ... druhé jméno tj. jeho jména po změně jsou (*uvést obě jména ve stanoveném pořadí*).

e) užívání české podoby cizojazyčného jména

§ 63 ZoM

Občan, který chce užívat českou podobu cizojazyčného jména, popřípadě jmen, oznámí tuto skutečnost matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno, popřípadě jména, zapsáno/a, není-li to v rozporu se ZoM. Prvotní podmínkou pro užívání české podoby cizojazyčného jména tedy je formální oznámení v této věci matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno (jména) zapsáno(a) z něž bude především patrné, kdo jej činí, čeho se týká a co se navrhuje (např. změna tvaru jména z „Karol“ na „Karel“).

Po obdržení oznámení musí matriční úřad zejména posoudit, zda jsou splněny podmínky pro změnu – tj. především, zda jej činí český občan a zda jde o tvar jména, který lze zapsat do matriční knihy. V případě pochybnosti, zda jde o českou podobu jména, je oznamovatel povinen předložit doklad vydaný znalcem.

Toto oznámení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět. K užívání české podoby cizojazyčného jména se nevyžaduje povolení.

V případě že je oznamovateli v plném rozsahu vyhověno, nevydává se správní rozhodnutí, ale o změně tvaru jména se učiní záznam v příslušném svazku matriční knihy a oznámení se založí do sbírky listin.

¹¹ § 87 ZoM.

Pokud by oznámení vyhověno nebylo (zejména proto, že by žádal o změnu tvaru jména na jméno, které nelze zapsat do matriční knihy – třeba jméno zdrobnělé), musel by matriční úřad vydat zamítavé rozhodnutí, proti němuž by se mohl oznamovatel odvolat. Proti zamítavému rozhodnutí o odvolání je pak případně možno podat správní žalobu.

f) nalezením

§ 18 odst. 4 písm. d) ZoM, § 864 OZ

V případě nalezení dítěte (myšleno novorozeněte) na území České republiky jde o situaci, kdy není znám ani jeden z rodičů dítěte (nejčastěji jde o děti odložené do tzv. baby-boxů). Matriční úřad v takovém případě z důvodu, že rodiče nejsou známi, nezapíše do knihy narození jméno, popřípadě jména, dítěte a učiní o tom oznámení soudu.

Jméno dítěte se pak do knihy narození zapíše podle rozsudku soudu

2) **Jméno státních občanů, které „vzniklo“ mimo území České republiky**

a) na území jiného členského státu EU

§70a ZoM

Matriční úřad na základě prohlášení občana, který je současně státním občanem jiného členského státu Evropské unie, uvede v matriční knize jméno, popřípadě jména, nebo příjmení občana v podobě, kterou mu umožňuje užívat právo a tradice tohoto jiného členského státu Evropské unie, prokáže-li občan jeho užívání matričním dokladem, popřípadě jinou veřejnou listinou tohoto jiného členského státu Evropské unie. Prohlášení se činí před matričním úřadem, v jehož knize narození nebo knize manželství je jméno, popřípadě jména, nebo příjmení zapsáno. To znamená, že tento postup lze použít pouze za předpokladu, kdy již je zápis matriční události zapsán ve svazku matriční knihy.

Za nezletilého činí toto prohlášení jeho zákonní zástupci. U nezletilého staršího 15 let se k prohlášení připojí jeho souhlas, bez něhož k prohlášení nemůže dojít. **Prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.**

K prohlášení nezletilého dítěte podle předchozího odstavce musí být přiložen písemný souhlas druhého rodiče nebo pravomocné rozhodnutí soudu nahrazující tento souhlas. Není-li souhlas činěn před matričním úřadem, musí být podpis na listině obsahující souhlas druhého rodiče úředně ověřen. Není-li jeden rodič znám, je rodičovské odpovědnosti zbaven nebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven, zapíše se prohlášení podle druhého z rodičů.

Účinky užívání jména a příjmení státního občana České republiky, který je současně státním občanem jiného členského státu Evropské unie¹², nastávají dnem provedení dodatečného záznamu do knihy narození a vydání nového matričního dokladu.

b) na území mimo EU

§ 62 ZoM

Jméno občana, které vzniklo v zahraničí mimo území EU, musí pro účely zápisu do české matriky splňovat požadavky uvedené v § 62 odst. 1 ZoM. Je samozřejmě možné, aby občanovi v tomto případě bylo zapsáno cizojazyčné jméno ve správné pravopisné podobě s tím, že existují-li pochybnosti o správné podobě jména, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem. Stejně jako v případě jména občana vzniklého v ČR se má i zde matriční úřad pokusit správnou pravopisnou podobu zjistit nejdříve vlastním šetřením, a teprve nevede-li tento postup k jednoznačnému určení správné pravopisné podoby jména, vyžadovat po občanovi doklad vydaný znalcem¹³.

3) **Jméno příslušníků národnostních menšin**

(KD 2015 str. 32 bod 1)

Kdo je příslušníkem národnostní menšiny/ národnostní menšiny v ČR

Pojmy „národnostní menšina“ a „příslušník národnostní menšiny“ vymezuje zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.¹⁴

Příslušníkem národnostní menšiny je občan, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.¹⁵

Na území České republiky je k dnešnímu dni oficiálně uznáno 14 národnostních menšin: běloruská, bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská, ukrajinská a vietnamská. To ovšem neznamená, že by bylo možno se hlásit jen k některé z těchto národnostních menšin. Občan se může hlásit ke kterékoli národnostní menšině (může se tedy hlásit např. k národnosti francouzské, švédské atd.). **Z hlediska právní úpravy jména je přitom nerozhodné, ke které**

¹² § 70a ZoM.

¹³ Viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 01. 2015, čj. 4 As 155/2014 – 32.

¹⁴ § 2 odst. 1 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

¹⁵ § 2 odst. 2 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

národnostní menšině se občan hlásí, zda jde o menšinu v České republice oficiálně uznanou, nebo o jinou národnostní menšinu.

Ve věcech jednotlivých národnostních menšin dále odkazujeme na webové stránky Rady vlády České republiky pro národnostní menšiny: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>.

Prohlášení občana ČR o užívání jména v jazyce národnostní menšiny

§ 26 odst. 3 ZoM

(KD 2015 str. 32 bod 2)

Na žádost občana, který je příslušníkem národnostní menšiny, jehož jméno, popřípadě jména jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, uvede se jeho jméno, popřípadě jména v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména nebo příjmení, je *občan povinen předložit doklad vydaný znalcem* (je možno akceptovat rovněž doklad o správném tvaru jména od znalce z příslušného cizího státu, nebude-li možné tento předložit od českého znalce jmenovaného ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu). Do matriční knihy se vyznačí, že byl vydán matriční doklad s uvedením jména, popřípadě jmen v jazyce národnostní menšiny. Další matriční doklady se vydávají s uvedením jména, popřípadě jmen v této podobě.¹⁶

Účinky užívání jména a příjmení státního občana České republiky, který je jiné národnosti než české¹⁷, nastávají dnem provedení dodatečného záznamu do knihy narození a vydání nového matričního dokladu.

4) Jméno cizinců

§18, § 26, § 27 a § 62 ZoM, § 29 odst. 3 ZMPS

Cizinec, jemuž byl vydán českým matričním úřadem matriční doklad, má (stejně jako občan) povinnost používat jméno, popřípadě jména, zapsaná v tomto matričním dokladu v úředním styku. Při zápisu jména cizince do českých matričních knih neplatí, na rozdíl od českých občanů, omezení v počtu jmen. Tato skutečnost plyne zejména z ustanovení § 18 odst. 2 ZoM, v němž je uvedeno, že dítěti, které není českým občanem a jehož rodiče nemají státní občanství ČR, lze zapsat více jmen.

Pokud je v matriční knize uvedeno u cizince více jmen, těchto více jmen se uvede i do příslušného matričního dokladu. V tomto případě se uplatní § 27 ZoM pouze v otázce pořadí jmen, nikoli ohledně jejich počtu.

Do poznámky matričního dokladu cizince se uvede tvar jeho jména, popřípadě jmen, uvedený latinkou v jeho cestovním dokladu.

V případě, kdy je do české matriční knihy zapisováno jméno, platí, bez ohledu na to, zda se jedná o českého státního občana nebo cizince, že do matriční knihy nelze zapsat

¹⁶ § 26 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ § 26 odst. 3 ZoM.

jména zkomolená, zdobnělá a domácká, osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Platí též, že matriční úřad nezapiše do matriční knihy jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče.

Jakkoli se právě uvedená pravidla pro zápis jména vztahují i na cizince, jejichž jméno má být zapsáno do české matriční knihy, je splnění těchto podmínek v případě cizinců leckdy poměrně obtížné. Při zápisu cizojazyčných jmen totiž bude často obtížné zjistit, zda je jméno navrhované k zápisu zkomolené, zdobnělé nebo domácké, někdy není zjevné ani to, zda jde o jméno ženské nebo mužské. Povinnost předložit doklad vydaný znalcem o správné pravopisné podobě jména (v případě, kdy vzniknou pochybnosti o této skutečnosti) mají totiž pouze občané. Cizincům taková povinnost uložena není a matriční úřad si tak tuto otázku musí v jejich případě vyhodnotit buď sám, nebo si pro její řešení ustanovit znalce sám.

Problematické může být u cizinců více než u českých státních občanů i respektování zákaz zápisu stejného jména pro dítě společných rodičů, jako již má jiný jejich žijící potomek. Prakticky všichni čeští státní občané jsou zapsáni v evidenci obyvatel a tyto údaje jsou o nich proto obvykle dostupné. O cizincích jsou vedeny údaje v evidenci obyvatel pouze v případě, že jsou matkou, otcem, popřípadě jiným zákonným zástupcem, manželem, registrovaným partnerem nebo dítětem občana. Údaje o dalších žijících potomcích těchto rodičů tak leckdy nebudou z evidence obyvatel dostupné.

Jméno, popřípadě jména dítěte-cizince narozeného na území České republiky se do matriky narození zapíše podle souhlasného prohlášení rodičů, není-li jeden z nich znám, nebo je-li rodičovské odpovědnosti v tomto bodě zbaven, nebo je mu pozastavena, zapíše se jméno/a podle prohlášení druhého z rodičů, jinak podle pravomocného rozhodnutí soudu.

Zápis vietnamských jmen

(KD 2016 – str. 39 bod 3.)

Ve vietnamštině je obvyklé uspořádání osobního jména v pořadí příjmení a za ním jméno. První slovo vietnamského osobního jména je příjmení, vše ostatní je jméno, není-li prokázáno, že příjmení je tvořeno dvěma slovy. Státní občané Vietnamu však mají obvykle jen jednoslovné příjmení.

Zápis mongolských jmen

(Inf. 1/2017 – I.)

§ 29 odst. 3 ZMPS

Vzhledem k tomu, že neexistuje samostatná kolizní norma pro určení právního řádu, kterým se řídí právní úprava otázek souvisejících se jménem fyzických osob, se dle ustanovení § 29 odst. 3 ZMPS, řídí úprava jména fyzické osoby právním řádem státu, jehož je občanem.

Ve Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech (Ulánbátar, 15. 10. 1976; č. 106/1978 Sb.) se samostatná kolizní

norma pro určení právního řádu, kterým se řídí právní úprava otázek souvisejících se jménem fyzických osob, nevyskytuje. V souladu s § 2, kdy se ZMPS použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie, se tedy použijí ustanovení ZMPS, konkrétně ustanovení § 29 odst. 3, které stanoví, že úprava jména fyzické osoby se řídí právním řádem státu, jehož je občanem. Tato osoba se však může dovolat použití právního řádu státu, na jehož území má obvyklý pobyt.

Ustanovení § 28 odst. 1 ZMPS stanoví, že je-li někdo v rozhodné době státním občanem České republiky, považuje-li ho za svého občana také jiný stát, je rozhodné státní občanství České republiky. Na děti s českým i mongolským občanstvím se tedy hledí jako na české občany.

U dětí, které mají pouze mongolské státní občanství, by se měla úprava jména řídit v souladu s výše citovaným § 29 odst. 3 ZMPS mongolským právem. Tyto osoby se však mohou dovolat použití právního řádu státu, na jehož území má obvyklý pobyt, tedy budou-li dlouhodobě či trvale pobývat v České republice českého právního řádu.

V mongolském právu je problematika jména upravena v čl. 20 občanského zákoníku č. 1 z 10. 1. 2002 a v čl. 24 Rodinného zákoníku č. 30 ze dne 11. 6. 1999. Mongolské právo nerozlišuje mezi jménem (vlastní jméno) a příjmením v pojetí kontinentálního práva. Zná pouze tzv. plné jméno, pod kterým je označena fyzická osoba jak v soukromém, tak úředním styku.

Podle čl. 20 mongolského občanského zákoníku má každý občan své jméno, které podléhá veřejné registraci a každý má právo jméno změnit. Změna jména nepůsobí zánik práv a povinností vzniklých za užívání předchozího jména. V případě změny jména je jeho nositel povinen o změně informovat nejen orgány, provádějící registraci, ale i své věřitele a dlužníky, jinak nese škody vzniklé nesplněním této povinnosti.

Podle čl. 24 odst. 1 mongolského zákona o rodině se mají rodiče dohodnout na volbě jak jména, tak příjmení dítěte. V případě jejich sporu rozhoduje dle čl. 24 odst. 6 soud. Na rozdíl od kontinentální tradice není příjmení převoditelné z rodičů na děti, ale musí být vždy znovu rodiči stanoveno.

Mongolský občan musí mít dle přílohy vládního usnesení č. 17 z r. 1997 rodové jméno. Toto jméno se převezme podle toho, odkud občan Mongolska pochází. Manželé používají svá původní rodová příjmení. Rodové jméno se píše jako první, následuje příjmení v přivlastňovacím pádu a vlastní jméno.

Uvádění jmen bývalých československých nebo českých občanů na veřejných listinách

(KD 2015 str. 29 bod 11.)

V praxi mohou nastat především následující případy zápisů v matriční knize v České republice:

- **Bývalý československý nebo český občan, který znovu nabyl SO ČR a zároveň je státním občanem členského státu EU**

- je možné učinit prohlášení o užívání jména ve smyslu ustanovení § 70a zákona o matrikách, tj. matriční úřad na základě prohlášení bývalého československého nebo českého občana, který znovu nabyl SO ČR a který je zároveň je státním občanem členského státu EU, uvede v matriční knize jeho jméno, popřípadě jména **v podobě**, kterou mu umožňuje užívat právo a tradice tohoto jiného členského státu Evropské unie, prokáže-li jeho užívání matričním dokladem, popřípadě jinou veřejnou listinou tohoto jiného členského státu Evropské unie.

- **Bývalý československý nebo český občan, který znovu nabyl SO ČR a zároveň je státním občanem jiného státu než EU (např. USA)**

- změna jména je možná pouze ve správním řízení.

- **Bývalý československý nebo český občan, který je cizincem (není rozhodné, zda má, nebo nemá, povolen trvalý pobyt na území ČR)**

Úprava jména fyzické osoby se řídí právním řádem státu, jehož je občanem. Tato osoba se však může dovolat použití právního řádu státu, na jehož území má obvyklý pobyt.¹⁸

Prokáže-li bývalý československý nebo český občan, který je cizincem, užívání svého jména cizozemskou veřejnou listinou, matrikář provede dodatečný záznam do příslušného svazku matriční knihy a vydá nový matriční doklad.

Např. *John Novak* (v matriční knize v ČR uveden jako *Jan Novák*), bývalý československý nebo český občan, nyní pouze státní občan USA, doloží cizozemskou veřejnou listinu o tom, že užívá jméno a příjmení *John Novak* a přeje si i nadále toto jméno a příjmení užívat. Matrikář provede dodatečný záznam do příslušného svazku matriční knihy a vydá nový matriční doklad, na němž již bude uvedeno jeho jméno a příjmení v podobě *John Novak* (v rodném listu již v záhlaví; je-li žadatel ženatý, v oddacím listu pouze v poznámce).

5) Změna jména

§ 72an ZoM

(Inf. 13/2017 - I.)

Jméno, popřípadě jména, která je fyzická osoba povinna užívat, lze změnit fyzické osobě pouze na základě její žádosti, případně žádosti jejích zákonných zástupců. Na rozdíl od změny příjmení nemusí být ke změně jména žádný zvláštní důvod. Zákonodárce stanovil pouze omezení, za jakých podmínek změnu jména nepovolí.

Ke změně jména lze přistoupit i v případě, že fyzická osoba užívá jména dvě. Změnit přitom může buď jen jedno z nich, nebo obě. Za změnu jména lze považovat i změnu pořadí dvou

¹⁸ § 29 odst. 3 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění zákona č. 375/2015 Sb.

jmen. Bude-li o změně jména rozhodováno v jednom správním řízení (tj. na základě jedné žádosti), vybere se za něj jeden poplatek, bez ohledu na to, zda dojde ke změně jen jednoho jména nebo jmen obou nebo změně pořadí jmen.

Změna jména **se nepovolí**, žádá-li fyzická osoba mužského pohlaví o změnu na jméno ženské, nebo naopak, žádá-li o změnu jména na jméno neexistující, zkomolené, zdobnělé, domácké, nebo na jméno, které má žijící sourozenec společných rodičů. Vzniknou-li pochybnosti o existenci jména nebo jeho správné podobě, je žadatel povinen předložit doklad vydaný znalcem. V daném případě je nerozhodné, zda je žadatelem občan nebo cizinec. Cizinci však lze povolit změnu jména, jen má-li povolen trvalý pobyt podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky nebo mu byl udělen azyl nebo doplňková ochrana podle zákona o azylu¹⁹.

O žádosti o povolení změny jména rozhoduje ve správním řízení matriční úřad, v jehož správním obvodu je žadatel přihlášen k trvalému pobytu. Pokud žadatel, není na území České republiky přihlášen k trvalému pobytu, je příslušný k projednání žádosti matriční úřad podle místa posledního trvalého pobytu na území České republiky. Pokud není ani takový pobyt, je příslušný k projednání žádosti Úřad městské části Praha 1. Jsou-li pro to závažné důvody, může matriční úřad postoupit žádost k vyřízení matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno nebo příjmení, které má být změněno, zapsáno.

Náležitosti žádosti o povolení změny jména jsou uvedeny v § 75 a § 76 ZoM.

Za vydání povolení změny jména se vybere správní poplatek 1000,- Kč (položka 11 sazebníku uvedeného v příloze zákona o správních poplatcích).

Rozhodnutí o změně jména občanů vydaná orgány cizího státu jsou platná i pro orgány České republiky, stanoví-li tak mezinárodní smlouva.

Zvláštnosti změny jména nezletilého dítěte

V případě změny jména nezletilého dítěte zákon o matrikách vychází z toho, že tato změna je tak podstatnou věcí při výkonu rodičovské odpovědnosti, že se na ní rodiče musí vždy dohodnout, tj. oba rodiče s ní musí vyslovit souhlas. Pokud se tak nestane, souhlas druhého rodiče se změnou jména dítěte může být nahrazen pravomocným rozhodnutím soudu (§ 76 odst. 2 zákona o matrikách). Tento soud však není oprávněn rozhodovat o tom, zda se změna jména nebo příjmení nezletilého dítěte povolí či nepovolí. Soud tímto rozhodnutím pouze nahrazuje souhlas druhého rodiče s podáním žádosti o změnu jména dítěte. Druhý rodič i nadále zůstává účastníkem správního řízení ve věci změny jména dítěte. Zákon nestanoví lhůtu, v níž by bylo nutno předložit rozsudek soudu, lze jej proto předložit i s větším časovým odstupem od jeho vydání/právní moci. Nelze tak však již učinit po dosažení zletilosti dítěte, protože v tomto případě již nejsou rodiče oprávněni žádat o změnu jména dítěte.

Dle ustanovení § 76 odst. 4 zákona o matrikách není třeba písemný souhlas druhého rodiče nebo pravomocné rozhodnutí soudu nahrazující tento souhlas předkládat, pokud druhý rodič zemřel; v tom případě se k žádosti přiloží jeho úmrtní list, anebo pokud byl druhý rodič

¹⁹ Viz § 72 odst. 6 ZoM, který odkazuje na zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů.

rodičovské odpovědnosti zbaven nebo byl výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven; v tom případě se k žádosti přiloží pravomocný rozsudek, nebo není známo místo trvalého pobytu druhého rodiče.

O žádosti o povolení změny jména u nezletilých dětí rozhoduje matriční úřad v místě trvalého pobytu dítěte. Pokud nezletilé dítě není na území České republiky přihlášeno k trvalému pobytu, je příslušný k projednání žádosti matriční úřad podle místa posledního trvalého pobytu na území České republiky. Pokud není ani takový pobyt, je příslušný k projednání žádosti Úřad městské části Praha 1.

Matriční úřad rozhoduje o povolení změny jména ve správním řízení. Nevyhoví-li matriční úřad žádosti o povolení změny jména nebo příjmení, vydá zamítavé správní rozhodnutí, proti kterému se lze odvolat k příslušnému krajskému úřadu, popřípadě Magistrátu hlavního města Prahy, jde-li o rozhodnutí úřadu městské části hlavního města Prahy, nebo magistrátu města Brna, Ostravy a Plzně, jde-li o rozhodnutí úřadu městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města, popřípadě podat správní žalobu k soudu. V případě, že byl souhlas druhého rodiče k podání žádosti o změnu jména nahrazen soudem a matriční úřad změnu jména dítěte povolil, může druhý rodič dítěte proti rozhodnutí matričního úřadu podat v zákonné lhůtě odvolání, neboť je i nadále účastníkem správního řízení.

Dle ustanovení § 76 odst. 1 písm. g) ZoM, musí být k žádosti o povolení změny jména přiložen souhlas fyzické osoby starší 15 let, jde-li o změnu jejího jména, popřípadě jmen nebo příjmení. Vzhledem k tomu, že dle ustanovení § 806 OZ dává dítě starší 12 let svůj souhlas s osvojením, jsme toho názoru, že i dítě starší 12 let by mělo mít v uvedeném případě právo se ke změně svého jména vyjádřit, a toto vyjádření by mělo být chápáno jako jeden ze základních podkladů pro vydání rozhodnutí. Požadavek zjištění názoru nezletilého dítěte, které je účastníkem řízení, stanoví § 29 odst. 4 správního řádu. Z tohoto ustanovení vyplývá, že v řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn názor nezletilého dítěte ve věci. Za tím účelem správní orgán poskytne dítěti možnost, aby bylo slyšeno buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Vyžaduje-li to zájem dítěte, lze jeho názor zjistit i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob zodpovědných za výchovu dítěte. V takovém případě správní orgán k úkonu přibere jinou vhodnou dospělou osobu. K názoru dítěte správní orgán přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.

Dále lze vycházet zejména z ustanovení § 72 odst. 4 ZoM, které stanoví, že změna jména se nepovolí, jestliže by byla v rozporu s potřebami a zájmy nezletilého. Rovněž lze využít ustanovení § 31 OZ, které stanoví, že se má za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.

Změna jména při změně pohlaví

§ 72 odst. 5 ZoM

(KD 2015, str. 20 bod 8. + Inf. 15/2017 – II.)

Matriční úřad povolí na základě žádosti fyzické osoby a potvrzení poskytovatele zdravotních služeb změnu jména, popřípadě jmen,

- a) na neutrální jméno byla-li zahájena léčba pro změnu pohlaví, nebo
- b) na jiné jméno, popřípadě jména, byla-li léčba pro změnu pohlaví dokončena.

ad a)

Požádá-li osoba, u níž byla zahájena léčba pro změnu pohlaví, o změnu jména na neutrální a nejde o jméno, o němž je matričnímu úřadu známo, že je neutrální, musí žadatel doložit znalecký posudek²⁰, z něž musí být zřejmé, že se jedná o neutrální (obourodé) jméno, tj. takové, které má stejnou podobu jak pro mužský, tak pro ženský tvar, jedná se o *existující* jméno, a to *ve správné pravopisné podobě*. Jako neutrální jméno nelze zapsat jméno zkomolené, zdobnělé nebo domácké (Bóža, Sláva, Stáňa, Jirka, Míla, Joža, Kája, Péťa, apod.), neboť to zákon o matrikách neumožňuje. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že je-li takové osobě povolena změna jména na neutrální, po ukončení léčby pro změnu pohlaví tato osoba může, ale nemusí, požádat o povolení změny svého jména, které odpovídá novému pohlaví. Neutrální jméno může i nadále užívat jako nový muž/žena. V předloženém znaleckém posudku, vydaném znaleckým ústavem či znalcem, musí být proto uvedeno, že se jedná o neutrální, existující jméno, a to v správné pravopisné podobě a že z jazykovědného hlediska může být zapsáno do veřejných listin, neboť má stejnou podobu jak pro mužský, tak pro ženský tvar.

Zápis pohlaví se v této situaci nemění.

ad b)

Po dokončení léčby změny pohlaví matriční úřad provede na základě potvrzení vydaného poskytovatelem zdravotních služeb o ukončení léčby pro změnu pohlaví dodatečný záznam o změně pohlaví do knihy narození. Dnem změny pohlaví je den uvedený v tomto potvrzení. Výdejové místo přidělí z moci úřední fyzické osobě nové rodné číslo. Matriční úřad vydá rodný list.

Následně matriční úřad splní oznamovací povinnost způsobu, které stanoví zvláštní zákon (např. zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů /zákon o evidenci obyvatel/, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, atd.). Na základě vydaného rodného listu po změně pohlaví a případné změně jména a příjmení fyzická osoba žádá o vydání nového občanského průkazu a cestovního dokladu.

Nepožádá-li fyzická osoba, která dosud neužívá neutrální jméno, po změně pohlaví o změnu jména, matriční úřad o tom učiní oznámení soudu, který o jménu rozhodne.

²⁰ I v tomto případě je nutno postupovat podle závěrů vyjádřených v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22.01.2015, čj. 4 As 155/2014 – 32, tedy příslušný matriční úřad by se měl správnou pravopisnou podobu zjistit v rámci posuzování žádostí prostřednictvím vhodných důkazních prostředků a nezjistí-li takto správnou pravopisnou podobu jména, vyžadovat po žadateli znalecký posudek.

Zápis jména v jiném než českém jazyce

§ 26 odst. 2 ZoM

Obecně platí, že v matričních dokladech jsou údaje uváděny tak, jak jsou uvedeny ve svazku matriční knihy. Výjimkou jsou situace, kdy byly matriční knihy vedené v jiném než českém jazyce. Matriční doklad, potvrzení o údajích v matriční knize a doslovný výpis z matriční knihy vedené v jiném než českém jazyce se vydává v českém jazyce. Matriční knihy vedené do 31. prosince 1949 byly v některých případech a v některém období vedeny také v němčině, popř. latině. V těchto případech se na dokladech uvedených v tomto paragrafu uvádějí údaje v překladu do českého jazyka (příjmení se nepřekládají!). Jméno se bude uvádět v české podobě tj. místo Heinrich Jindřich, Georg Jiří apod.

V jiném než českém jazyce však může být jméno, popř. jména uvedeno v matričním dokladu podle původního zápisu, tj. Friedrich, Hedwiga, požádá-li o to fyzická osoba, které se zápis týká. Toto se vyznačí v matriční knize a další doklady se dále vydávají s uvedením jména, popř. jmen v této podobě. Často se setkáváme se žádostmi cizích státních občanů, jejichž narození je vedeno v německy psané matriční knize, aby na rodném listě byl uveden německý tvar jejich jména tj. Georg a nikoliv Jiří. Občan, jehož jméno bylo v období protektorátu Čechy a Morava uvedeno v matrice v německé podobě Karl, bude mít na matričním dokladu uvedeno Karel, jak je také zvyklý užívat. I v tomto případě je mu však umožněno, aby na jeho žádost bylo na rodném listě uvedeno Karl.

Po prohlášení o tom, že daná osoba chce, aby její jméno bylo uváděno podle původního zápisu, tj. v jiné než české podobě:

- bude vystaven nový matriční doklad se jménem podle původního zápisu;
- do svazku matriční knihy bude do oddílu dodatečné záznamy a opravy uveden záznam o prohlášení fyzické osoby, že chce užívat jméno v původní (nečeské) podobě;
- všechny další matriční doklady již budou vystaveny se jménem v podobě, jak je zapsáno v původní podobě svazku matriční knihy.